

Guió i textos de l'espectacle commemoratiu del 90è aniversari de la proclamació de la República

(Manresa, 14 d'abril del 2021)

Espectacle interpretat pels següents actors i actrius del Grup de Teatre els Carlins de Manresa:

Pere Font
Marc Freixa
Laia Oliveras
Ivan Padilla
Xavier Serrano
Àngels Torrens
Txell Vall

Direcció artística: Fina Tapias

Recerca i assessorament històric: Associació Memòria i Història de Manresa

Organització: Ajuntament de Manresa

"[14 d'abril. Dietari d'un ciutadà](#)" ("Mirador", 16-4-1931)

*Article de **Josep Maria Planes**, periodista manresà*

Àngels *(llegint el diari)*

14 d'abril! Impossibile de recollir en aquestes notes tota l'emoció profunda, tota la grandesa d'aquest dia inoblidable. Impossibile de reflectir amb justesa l'espectacle meravellós de la ciutat en la jornada històrica de la proclamació de la República Catalana. Davant la magnitud emocional d'aquest moment cívic de la nostra vida, falla la ploma, falla la paraula. Impossibile de resumir, de vertebrar en una crònica periodística, tot el que han vist els nostres ulls, tot el que ha sentit el nostre cor.

Cada ciutadà guardarà en el fons del seu pensament el record inesborrable d'aquesta diada. L'autor d'aquestes ralles, un de tants ciutadans, es limita a escriure el seu dietari d'aquest 14 d'Abril, marcat en la Història amb lletres d'or que brillaran eternament sota el cel blau de Catalunya. (Josep Maria Planes i Martí, periodista manresà)

***

(Marc fent de Josep Maria Planes)

Dos quarts de tres de la tarda. Encara no hem sortit de casa i no tenim notícia de res del que passa. Els discos que llença la ràdio amenitzen els postres del nostre dinar. Tot d'un cop, la serpentina de música banal s'interromp i el speaker proclama la següent notícia:

(Pere) "A l'Ajuntament i a la Diputació de Barcelona, ha estat proclamada la República."

Com? La República?

Cinc minuts després, la ràdio insisteix:

(Pere) "Acabem de rebre la visita del representant oficial de l'Ajuntament de Barcelona, el qual confirma la proclamació de la República Catalana, presidida per Don Francesc Macià."

Àudio de Francesc Macià

Sortim de casa. El carrer presenta el seu aspecte normal. És difícil de compaginar la magnitud del moment amb aquesta aparent tranquil·litat. En arribar a la Plaça de la Universitat, la cosa ja canvia. Grups de manifestants arborant banderes catalanes i republicanes celebren la gran victòria del poble. En les solapes dels homes, en el pit de les dones, comencen a florir, com en una primavera meravellosa, llacets catalans i republicans. A la Plaça de Catalunya l'onada popular ja ha agafat unes grans proporcions. El públic volta un piquet de guàrdies de seguretat, els aplaudeix, els victoreja. **(Tots)** "Visca la guàrdia republicana!". Els guardes saluden, somriuen, desarmats davant d'aquesta onada de cordialitat. Poble magnífic! Ahir, eren aquests mateixos guardes els encarregats de reprimir els teus entusiasmes. Avui, ni un bri de malvolença, ni el més lleu instint de venjança entelen l'alegria del moment. Visca la República! Visca la guàrdia republicana!

***

La Rambla! Com descriure l'espectacle emocionant d'aquesta Rambla meravellosa.(...) Els cotxes, els tramvies, tota mena de vehicles s'han convertit en tribunes ambulants d'una joia embriagadora. **(Tots)** Visca la República! Visca Catalunya! La gent, a peu dret, crida, canta, gesticula. Visca la República! Visca Catalunya! (...) Les floristes no paren de combinar rams de flors amb els colors de Catalunya i de la República.

Carrer de Ferran enllà, la riuada humana augmenta. Crits, banderes, llaços... La Plaça de Sant Jaume està atapeïda de gent. Impossible donar un pas. Mil complicacions per entrar a la Casa de la Ciutat. La condició de periodistes ens franqueja el pas per una porta lateral.

Els primers companys que trobem ens conten el succeït. En Lluís Companys, junt amb l'[Amadeu] Aragay, s'han possessionat de l'Alcaldia. El senyor Martínez Domingo, alcalde accidental, oferí alguna resistència formulària:

(Ivan) - Jo no puc entregar la vara, sense tenir ordre. Ara, si vostès se la volen prendre per la força...

L'escena es desenrotlla al saló de l'Alcaldia. La vara està posada sobre la taula. L'Aragay troba la solució justa. Agafa la vara i l'entrega a En Companys:

(Ivan) - Té. Ja ets Alcalde.

I En Martínez Domingo:

(Ivan) - Perfectament, senyors. I, com a ciutadà, em tenen a les seves ordres...

Poc després, En Macià s'ha presentat a la Diputació. El senyor [Joan] Maluquer oposava moltes resistències a entregar el càrrec.

I en Macià, amb un gest magnífic, ha resolt el gran moment. Ha posat, suaument, la mà a l'espatlla del vell president:

- En té prou amb això? -li ha dit.

Moments després, la República Catalana era proclamada des dels balcons de l'Ajuntament i la Diputació.

***

(La Laia apareix pel mig del públic des del fons de la plaça, fent onejar una bandera catalana de manera cerimoniosa mentre va avançant fins arribar a l'entarimat)

***

[Francesc Macià], l'Avi venerable, una mica corbat sota el pes de tanta glòria, va a instal·lar-se a la presidència del Palau de la Generalitat. No sé què té aquesta figura, que en aquests moments palpitants de la nostra Història inspira una confiança absoluta irresistible... Estem segurs que no passarà res de mal!

***

Mentre al Saló de Cent és proclamat el nou Ajuntament de Barcelona i el seu Alcalde, Jaume Aiguader, des d'un dels balcons de la Diputació En Carrasco Formiguera s'adreça al poble:

(Xevi) - Tenim notícies recents de Madrid. El botxí de Catalunya, el Rei Alfons XIII, ja és fora!

La notícia és rebuda amb una boja alegria. Voleien banderes, barrets i mocadors. Visca Catalunya! Visca la República! El poble ha triomfat. Cap crit venjatiu de "mori!" no enterboleix el moment. El poble és generós.

Els oradors es succeeixen en els balcons de la Diputació i de l'Ajuntament, mentre dintre dels edificis uns homes de bona voluntat treballen desesperadament per encarrilar, per solidificar la naixent República. Entre els dos edificis, el poble segella i llença a l'espai amb els altaveus de la glòria aquesta tasca històrica.

***

Tornem cap a la Rambla. Tot Barcelona és al carrer. Ja tot el poble és una bandera i totes les veus són un cant. Els tramvies han perdut llur forma sota el raïm humà que els ha pres per assalt. Els ciutadans s'abracen els uns als altres. Aquí, un grup d'estudiants ha hissat una noia bonica com un sol que crida **(Txell)** "Visca Catalunya!". Més enllà, un vell de barbes apostòliques s'ha enfilat en una cadira i llença unes visques a la República mullats en plors... Impossible descriure l'embriagament popular.

***

... I encara no havíem viscut l'emoció més profunda que ens reservava aquest dia de meravella. Fou a la nit, a tres quarts de dues. Érem en una de

les finestres de Casa de la Ciutat. La Plaça de Sant Jaume, estava, si és possible, més plena que mai. En aquest moment, el so vibrant de les trompetes dels soldats talla l'aire, trèmol d'emoció. Pausadament, la tropa s'obre pas entre la multitud fins a situar-se sota el balcó central del Palau de la Generalitat. Entre la multitud es fa un silenci imposant. La gent presenten la magnitud d'aquell moment únic que estem vivint i espontàniament, d'un sol gest, tothom es descobreix. I sona clara, neta, la veu d'un oficial que llegeix -en català!- la proclamació de la República de Catalunya.

Una esgarrifança d'emoció ha envaït la gentada. En els ulls dels qui tenim a la vora hi veiem perlejar unes llàgrimes. I ara ve un silenci més profund encara. Hom diria que se sent el bategar de tots els cors... va a parlar En Macià (...)

La veu del President de Catalunya, sentida dintre la penombra en què està submergida la Plaça, sembla una veu de l'altre món. En Macià ha acabat el seu parlament, i el silenci dura encara, fins que un crit triomfal, i ple de tendresa, un **(Pere)** "Visca l'Avi!" **(repe Tots)** que tot el poble respon, desfà un punt la màgia d'aquell somni i ens torna a la realitat, una realitat molt més bella que cap somni!´

*(La Laia arriba a la tarima... Planta la bandera catalana...Sona la música...
Recita i taral·leja "[El cant del poble](#)" ...)*

"El cant del poble"

Autors: Anselm Clavé i Amadeu Vives

Lletra: Josep Maria de Segarra

Glòria, catalans, cantem,
cantem amb l'ànima!
Un crit i una sola veu:
visca la pàtria!
La nostra terra és redimida.
El gran moment és arribat.
Fora els ultratges. Lluny la mentida.
Ningú ens prendrà la nostra llibertat!
Joia que ha inflammat el cel,
falç i ginesta.
Voli sobre el front d'estel
de la senyera!
Tenim les venes per estimar-la
i en la tempesta del combat
tenim els braços per defensar-la.
Ningú ens prendrà la llibertat!

1. (El Xevi despenja el plòter del president Francesc Macià i de l'alcalde Joan Selves i Carner al balcó de l'Ajuntament de Manresa)

Locució radiofònica simulada sobre la proclamació de la República a Manresa

(Xevi) Veu 1 :

Bona tarda des de Ràdio Manresa.

El dia d'avui, 14 d'abril del 1931, figurarà en lletres d'or a la història de Manresa, de Catalunya i d'Espanya: hem vist com, en poques hores, s'ha esfondrat el vell règim monàrquic amb més de 50 anys d'existència i n'ha nascut un de nou, el de la Segona República. I ha nascut pacíficament -sense cap mena de violència- i enmig de l'eufòria del poble que abans d'ahir, diumenge, a les eleccions municipals, va votar massivament per les candidatures republicanes i catalanistes. Després de tants anys de dictadura, estem davant d'una gran victòria de la democràcia.

(Txell) Veu 2:

A Ràdio Manresa oferim aquesta programació especial per portar als nostres oients el batec i l'emoció d'uns moments que ja són història.

Però és hora de recapitular els fets esdevinguts avui. Cap a 2/4 de 2 de la tarda, Lluís

Companys ha proclamat la República des del balcó de l'Ajuntament de Barcelona i ha hissat la bandera republicana. A 2/4 de 3 Francesc Macià, primer des del balcó de l'Ajuntament de Barcelona i després des del de la Diputació, ha proclamat la República Catalana.

CONT.- APLAUDIMENTS I CRITS A PP I A FONS ID

(Xevi) Veu 1:

I Manresa no s'ha quedat enrere. Ha estat una de les primeres ciutats de Catalunya en proclamar la República. Des de primeres hores de la tarda, el local de la Concentració Republicana del Passeig, guanyadora de les eleccions de diumenge, era un formiguer de militants i simpatitzants dels partits i formacions republicanes. Allí s'ha acordat constituir un govern provisional republicà i redactar una proclama.

(Txell) Veu 2:

Pels volts de les 5 de la tarda, enmig d'una gran expectació, ha sortit del Passeig una manifestació en direcció a l'Ajuntament. L'encapçalaven polítics i simpatitzants republicans i d'esquerres i era presidida per les banderes catalana i republicana. A mesura que avançava pel Born i la Plana s'hi anava incorporant més gent.

(Xevi) Veu 1:

Hi ha hagut un moment d'incertesa quan els manifestants s'han creuat amb una parella de la Guàrdia Civil. La tensió ha remès i ha desembocat en grans demostracions d'alegria quan els dos guàrdies civils, sense que ningú els hagués dit res, espontàniament han presentat armes a les banderes tricolor i catalana que eren portades al cap de la manifestació.

(Txell) Veu 2:

Arribats a la Plaça Major, una comissió ha entrat a l'Ajuntament, s'han hissat les banderes catalana i republicana i s'han fet càrrec del govern de la ciutat, enmig d'un ambient extraordinari.

CONT.- APLAUDIMENTS I CRITS A PP I A FONTS ID

(Xevi) Veu 1:

Cap a 2/4 de 6 de la tarda s'ha produït un dels moments més emotius d'aquesta jornada intensa i històrica: des del balcó de l'Ajuntament Joan Selves i Carner ha proclamat la República:

(Pere) - JOAN SELVES:

"Manresans:

Ha estat proclamada la República Federal a Catalunya i a Espanya. Nosaltres, obeint la voluntat del poble de Manresa, declarem que no reconeixem altra autoritat que la República instaurada i declarem que Manresa és republicana... (CONT.- APLAUDIMENTS I CRITS)

Per la Llibertat i la República, ciutadans, guardeu l'ordre més absolut i ajudeu a la nostra tasca de vetllar, perquè els elements pertorbadors no alterin la veritable normalitat que ara implantem. (CONT.- APLAUDIMENTS I CRITS)

Ens fem càrrec del Govern de la ciutat i de l'ordre, i constituïts en Comitè castigarem amb justícia qualsevol desordre o extralimitació que s'observi" (CONT.- APLAUDIMENTS I CRITS)

(Txell) Veu 2:

El públic que hi havia a la plaça ha aplaudit entusiàsticament, tot cridant visques a Catalunya i a la República i s'ha sentit l'himne de "La Marsellesa".

(Sona "La Marsellesa" de fons. Versió en català. La Laia fa el recitat tot gaudint de la lletra i també taral·leja, xiula... a gust...)

*Traducció d'Ignasi Iglésias i Pujades

Tots a les armes fills del poble
el jorn de glòria és arribat,
amb nostra causa justa i noble
triomfarà la llibertat,
triomfarà la llibertat,
avant, avant, plens de coratge
lluitem a mort amb l'opressor,
vessant la sang sense dolor
que estem cansats de l'esclavatge.

Armem-nos catalans,
el sometent,
ardidament petits i grans
lluitem contra els tirans!

Fills de la terra catalana
primer morir que viure esclaus,
per l'ideal que ens agermana

com més turments siguem més braus
com més turments siguem més braus
malhaja el poble que ses penes
suporta humil i resignat,
malhaja el poble esclavitzat
que no fa a trossos ses cadenes!

Armem-nos ciutadans,
alcem el sometent,
ardidament petits i grans
lluitem contra els tirans!

CONT.- APLAUDIMENTS I CRITS, HIMNE A PP I A FONS ID

(Xevi) Veu 1:

A les 6 de la tarda ha quedat constituïda, a l'Ajuntament, la Junta de Govern Republicana Provisional de Manresa, formada per 42 republicans i catalanistes. Entre ells, Tomàs Ramon Amat, Farreras i Duran, Ramon Puig i Ball, Josep Arola, Lluís Prunés i Francesc Marcet. Joan Selves i Carner n'és el president i serà el nou alcalde de Manresa.

2. L'Ivan despenja el plòter dels tres alcaldes republicans de Manresa, en període de pau: Joan Selves i Carner; Lluís Prunés i Sató i Francesc Marcet i Artigas.

(Txell) Veu 2:

Des d'avui Manresa és republicana i comença una nova etapa, plena d'esperances, en la vida política de Manresa i de Catalunya.

Laia:

El diari manresà "El Dia" probablement va ésser el primer diari d'Espanya en proclamar la República. Així que en Companys va acabar de parlar des del balcó de l'Ajuntament de Barcelona, "El Dia" sortia al carrer amb una sola fulla, feta de pressa i corrents, al davant d'una manifestació de regidors elegits que caminava cap a la Casa Gran". (**Joan Baptista Claret**, primer director d'"El Dia")

(Ivan) Jacint Carrió i Vilaseca

Dinava tot escoltant ràdio Barcelona. Vaig sentir com Lluís Companys proclamava la República des de l'Ajuntament de Barcelona. També en Francesc Macià, des del balcó de la Diputació. Eren dos quarts de tres. No vaig voler esperar més per anar a donar la nova als companys. En arribar, tothom ja ho sabia. A la ferreteria, despatxàvem però amb presses. Tothom estava exaltat. En Calafell i en Serramalera van enviar-me cap al Passeig: - Vés al local de l'Esquerra, a veure què diuen.

Hi vaig córrer. El cafè d'Esquerra Republicana de Catalunya era ple de gom a gom. En Selves, l'Homs, en Marcet, l'Amat Piniella, en Farreras i Duran, en Martí Farreres, en Vall, en Vila, hi eren tots. Potser més d'un centenar. Preparaven dues banderes d'uns quatre per tres metres: l'una catalana, l'altra republicana. Les entomaren en dos grups de dotze homes i,

acompanyats d'una altra bandera republicana de dimensions normals, varen sortir de la seu del Partit Federal, al Passeig, cap a la plaça Major. Caminaven en silenci, mentre grups de persones que trobaven pel camí cridaven: - Visca Catalunya! Visca la República!

Vaig tornar a la ferreteria. Els havia de posar al dia. Vam sortir en Catllà, en Maurici, en Sala, en Calafell i jo amb les bates de treball cap al carrer del Cap del Rec. La manifestació pujava per Sant Miquel. Ens vam separar. Alguns entraren a l'Ajuntament. Jo em vaig quedar a fora. Anaven arribant més i més persones. Ja érem uns dos-cents. A les cinc de la tarda, en Joan Selves va sortir al balcó principal i anuncià que en Macià i en Companys havien proclamat la República; que també Manresa la proclamava des d'aquell moment i que l'Esquerra es faria càrrec de l'Ajuntament. (...) L'acte va ser breu però emocionant com mai.

A BARCELONA *(La Laia dirà també tots els noms)*

(Àngels) Teresa Rovira i Comas. *Filla d'Antoni Rovira i Virgili. Tenia 13 anys:*

"la notícia ha corregut com la pólvora per les aules [estudiava a la Mútua Escolar Blanquerna, l'escola creada per Alexandre Galí] ... al carrer hi havia molta eufòria, molta llum, molt de color, es respirava un aire especial que no havia sentit mai". (*Diari "Ara", 14/4/2011*)

(Pere) Josep Maria Sagarra

La primera sensació és de respirar, profundament, intensament; que pel pulmó castigat i aporrinat surtin tots els microorganismes de l'encongiment, de la ràbia sorda, del silenci ple de pedretes. Ara respirem! Hi ha tantes coses a dir, aquest dret de tirar al dret sense contemplacions ens ha vingut tan de sobte, que tot plegat té un aire vidriós i al·lucinant de somni". (*"Mirador", 23/4/1931*)

(Txell) Aurora Bertrana

"Els esdeveniments eren tan extraordinaris que, per moments, semblava que visquéssim un somni: (...) De moment es respirava una atmosfera de llibertat i d'optimisme engrescadors".

(Xevi) Moisès Broggi. *Tenia 23 anys. Era a la plaça de Sant Jaume*

"Per tot arreu hi ha grups manifestant-se i cridant a favor de la República i de l'autogovern. A casa estem eufòrics perquè som molt catalanistes"

"El rei ha tocat el dos. Hem passat de la monarquia a la república sense víctimes, no ha estat necessària una Revolució Francesa. Som un país civilitzat i ara, amb la República, ens hem europeïtzat". (*Diari "Ara". 14/4/2011*)

(Marc) Josep López-Picó, *poeta*

"L'embriaguesa del poble, del no-res ha saltat al tot amb vertiginositat sorprenent".

"Entusiasme frenètic. En Macià amb el seu cop, avançant-se a la proclamació de la República als altres indrets d'Espanya, s'ha revelat home de visió política admirable". (*"Dietari. 1929-1959"*).

(Ivan) Lluís Aymamí, periodista

"El poble, al carrer, aclamava frenètic aquell home que els oferia allò que els havia promès".

(Àngels) Frederica Montseny

"Es van obrir les presons i es respirava una eufòria extraordinària. Aquella nit la gent s'abraçava perquè s'obria una era de llibertat, d'immenses possibilitats polítiques i socials". (*"El País Semanal", 12-4-1981*)

(Pere) Ramon Fernández Jurado. Militant del Bloc Obrer i Camperol. Tenia 17 anys.

"La gent cantava i cridava i no hi havia trets ni violència, tothom era amic de tothom i allò era bonic i engrescador". (*"Memòries d'un militant obrer (1930-1942)"*).

(Ivan) J.V. Foix ("Mirador", 7-5-1931). Ho escriu el 29 d'abril, data d'aprovació del decret de català a les escoles

"Tantes d'emocions en tan poc de temps! Haver viscut tres dies amb la il·lusió d'ésser ciutadans de la República Catalana, àrbitres del nostre destí nacional, generosos amb Espanya... L'alba del dia quart de la Segona República, fixà, però, la nostra situació real. Assossegats, intentàvem d'establir un balanç. Als quinze dies d'instaurada la República Federal Espanyola coneixíem els primers beneficis; recordeu:

- Article I. Són derogades totes les disposicions fixades des del 13 de setembre de 1923, contra l'ús del català a les escoles primàries
- Article II. A les escoles maternes i de pàrvuls de Catalunya, l'ensenyament es donarà exclusivament en la llengua materna.

(Txell) Mercè Rodorera (en boca de la Colometa a "La plaça del Diamant")
"[Ho vaig sentir] com un aire que va fugir i tots els que després van venir mai més no van ser com l'aire aquell d'aquell dia que va fer un tall en la meua vida"

A LLEIDA (La Laia dirà el nom)

(Marc) Víctor Torres. Tenia 16 anys. Ho viu a Lleida. Fill d'Humbert Torres, dirigent d'ERC a Lleida que ha proclamat la República:

"Hi havia un gran entusiasme. [...] És un dia d'apassionament i alliberament, ens hem tret de sobre una monarquia centenària i una dictadura que ha estat terriblement repressiva contra la nostra cultura i el nostre idioma. Per fi som un país europeu." (*Diari "Ara". 14/4/2011*)

(Sona Himne de Riego de fons)

A MADRID *(La Laia dirà els noms)*

(Pere) Josep Pla ("La Veu de Catalunya")

Torno a la Puerta del Sol. De tots els carrers convergents al centre de Madrid surten banderes republicanes. Un grup arrossega un bust de Primo de Rivera amb una corda lligada al coll (...)Tot agafa un aire de verbena reeixida, un aire de joia directa i descordada. La gent s'abraça, crida, sua, canta. Passen per la multitud ràfegues d'entusiasme que acaben amb remolins d'entendiment humanitari (...) Una monarquia que durava quinze segles ha caigut com un pes mort que es desploma, minada per la base. No ha resistit gens. Madrid, que ha tingut tants de segles per única raó d'existir, com aquell que diu, la monarquia, ha vist l'ensorrament de les institucions, la dramàtica desaparició dels seus símbols, amb la joia del poble desbordada i amb la indiferència gairebé absoluta de les classes altes.

(Xevi) Antonio Machado

"Fue un día profundamente alegre, un día maravilloso en que la naturaleza y la historia parecían fundirse para vibrar juntas en el alma de los poetas y en los labios de los niños ...

(Àngels) Victoria Kent

"No puedo decir si lo viví o lo soñé. Me encontré en medio de una multitud que me abrazaba y me felicitaba..." ("El País Semanal", 12-4-1981)

A MANRESA *(La Laia dirà els noms)*

(Xevi) Pedro Flores Martínez ("Memòries de Pedro Flores. A la recerca de l'ideal anarquista". *Centre d'Estudis del Bages, 2003*)

"... en las elecciones del 12 de abril de 1931... recorrimos todos los lugares de voto con la consiguiente alegría al ver que ganaban las izquierdas... Y mucho más jubiloso fue dos días más tarde cuando en la fábrica se nos dice que se había proclamado la República. Sin pensarlo dos veces dejamos el trabajo y a toda carrera llegamos a la plaza Mayor, donde en el palo principal del ayuntamiento ondeaba la bandera tricolor. Nada hicimos sino mucho gritar nuestro alborozo y cantar: "No queremos a reina puta, ni tampoco a rey cabrón...". Alegría y alborozo que duró todo el día siguiente hasta que, paulatinamente y con el tiempo se fue apagando..."

(Txell) [Antonieta Feliu i Miró](#)

Cal haver viscut el neguit, la febre, l'afany d'enderrocar el règim, per copsar l'emoció d'aquelles paraules que transmeté la Ràdio. ¡¡Atenció!! ¡¡Atenció!! Aquí Ràdio Barcelona ¡¡Atenció!! Acaba de proclamar-se la República!!

Jo recordo que no sabia què em feia. Tenia ganes de xisclar, saltar, propagar a uns i altres la fausta nova; i com que els tres pisos del nostre replà estaven habitats per tres famílies revolucionàries i conspiradores (senyor Selves(...)),

Dr. Tomàs Ramon, entusiasta i fervorós republicà, i nosaltres), els vaig portar la notícia; tots els pisos estaven oberts, tenia la casa plena escoltant la Ràdio.

(Marc) Vicenç Prat i Brunet

"Som en plena eufòria d'optimisme; hom creu que la República abolirà àdhuc el mal de queixal. Molts abandonen el treball. De la Plana a Sant Miquel l'aspecte –perdó per la pobresa de l'adjectiu- és fantàstic... A la Plaça continua la febrada col·lectiva... Moltes comares respiren en veure que els republicans encara no s'han menjat cap criatura i que fins n'hi ha que van afaitats... "

(Xevi) Ferran Planes i Vilella

"El que és l'aire per a la nostra vida vegetativa, ho és la llibertat per a la nostra vida espiritual.

("El Dia", 13-4-1935, recordant la proclamació de la República)

(Pere) Francesc Farreras i Duran

"[El 12 d'abril] Fou com un allau incontenible i hom veia que àdhuc els murcians demanaven "yo quiero votar la candidatura del avi"

"aquell 14 d'abril sempre es presenta Barcelona com escenari únic. I les comarques què? Jo us dic que no estaven creuades de braços. Jo el vaig viure al Pla de Bages i en vaig ser actor. Voleu saber com va anar? Com a cada comarca i ciutat de tota Catalunya, com a la de cada u de vosaltres, amb el mateix entusiasme, el mateix coratge, el mateix esperit de sacrifici. Només canviu els actors, perquè Catalunya, la República no era solament Barcelona ciutat, era cada poble, cada home de llevant a ponent, o del Pirineu a més avall de l'Ebre, que tots érem i tots som Catalunya."

"[A Manresa]... marxàrem a l'Ajuntament amb les banderes catalana i republicana i el grup inicial es tornava manifestació. En el camí la parella de civils que venia del tren va presentar armes entre l'eufòria i l'alegria de la gent que els aplaudia. Ah, però, després la nit de vetlla d'unes quantes dotzenes d'homes responsables a l'Ajuntament esperant què feia el Batalló mentre els contactes amb la caserna no cessaven. Per fi el Comandant militar de la plaça ens telefonà l'adhesió. Més d'un company va sospirar perquè durant hores i més hores la processó anava per dins de cadascú. La caserna va enviar un destacament amb dos tinents que arboraven les nostres banderes i vaig sortir amb ells a proclamar a so de trompetes i tabals la República catalana, mentre s'enganxaven per les parets els bàndols i manifest que jo acabava de llegir.

D'aquesta guisa vam transcórrer les coses per tota la nostra terra. La gent passà hores d'angúnia i d'esperança però amb la decisió de jugar-s'ho tot per un ideal, per una causa."

(Marc) Emilià Martínez Espinosa. Líder sindical de la CNT al Bages

"Qui no ho ha vist no es pot imaginar l'espectacle meravellós d'un poble passant, de sobte, de l'esclavitud a la llibertat"

(Ivan) [Joaquim Amat-Piniella](#)

3. (El Pere despenja la bandera republicana des del balcó central)

"... Un d'aquests moments que una empremta més fonda han deixat en mi i segurament en molta altra gent, ha estat el de la **proclamació de la República**. (...) El Comitè revolucionari, compost pels regidors electes i altres personalitats, es dirigeix en comitiva cap a l'Ajuntament.

Un cop a dalt, hissen les banderes catalana i republicana i queden constituïts en sessió permanent. (...) El poble des d'abaix a la plaça, reclama el retrat del rei caigut, per a rabejar-s'hi. La caiguda d'aquell icon, que fins aleshores ho presidia tot, té un to solemne i cerimoniós. La gent, mentrestant, s'ha llençat al carrer. Les merceries es cansen de vendre cintes tricolors. Els centres oficials tenen treballs per a trobar banderes republicanes. Les fàbriques pleguen. Un formiguer humà, desorientat i ple d'agitació. (...) Cap al tard els carrers estan atapeïts de gent que comenta els fets que ja no tardaran en esdevenir històrics. Els altaveus de la ràdio criden als quatre vents i a cada moment que la República catalana és un fet. Allò d'**(Xevi)** "Ací, Govern provisional de la República catalana..." fa esborronar; són uns mots que tenen un to tan nou, un dring tan eufònic, que hom no sap avenir-se'n. Els que aquell mateix matí encara confiaven en una dictadura militar, també es passegen, i fins tenen la gosadia de portar llacets republicans a la solapa de l'americana. (...) (*Sona de fons "La Santa Espina"*). Les gramoles de cada casa i de cada local públic deixen sentir "La Marsellesa", "La Santa Espina", etc.

(La Laia la canta, solemne... La resta als balcons ballen, piquen al balcó marcant el ritme, cadascú que hi trobi joc... com si estigués a casa seva...)

"La Santa Espina"

(Autor de la música: Enric Morera i Viura.

Autor de la lletra: Àngel Guimerà i Jorge)

Lletra

Som i serem gent catalana
tant si és vol com si no es vol,
que no hi ha terra més ufana
sota la capa del sol.

Déu va passar-hi en primavera,
i tot cantava al seu pas.
Canta la terra encara entera,
i canta que cantaràs.

Canta l'ocell, lo riu, la planta,
canten la lluna i el sol.
Tot treballant la dona canta,
i canta al peu del bressol.

I canta a dintre de la terra
el passat jamai passat,
i jorns i nits, de serra en serra,
com tot canta al Montserrat.

Som i serem gent catalana
tant si es vol com si no es vol,
que no hi ha terra més ufana
sota la capa del sol.

Però amb les hores va aquietant-se tot. La gent sopa, es tranquil·litza llegint el diari i se'n va a dormir beatíficament. I no es recorda, gairebé, que mentrestant hi ha uns homes tancats a dalt de l'Ajuntament que vetllen pel son dels conciutadans, que hi ha un Comitè Revolucionari que carrega amb la responsabilitat del moment, que té l'angoixa al cos, que no sap si després de l'intent revolucionari vindran les represàlies. Hom tem encara una reacció monàrquica. Rebin aquests homes un testimoni de gratitud! Recordem-los.

- [Àudio d'Àngel Servet i Martí](#). **Record de la proclamació de la República a Manresa.** *(La Laia diu els dos noms)*

4. (L'Àngels deixa anar el ploter amb la caricatura manresana de la caiguda de la corona.)

- [Àudio de Josepa Prunés Ibáñez](#) (filla de l'alcalde Lluís Prunés i Sató). **Record de la proclamació de la República a Manresa.**

Laia *(narra)*:

Amb la proclamació de la República s'inicià una nova etapa que va comportar un gran avenç polític, cultural i social. Després de segles es recuperava la Generalitat de Catalunya. Francesc Macià i Lluís Companys en foren els presidents.

Els governants republicans defensaven:

- els drets i les llibertats individuals i col·lectives **(Pere)**
- una societat justa, sense privilegis **(Marc)**
- la regeneració de l'acció política, entesa com a servei a la societat **(Txell)**
- la separació de l'Església i l'Estat **(Xevi)**
- el ple reconeixement del paper de la dona **(Ivan)**
- l'impuls extraordinari de l'ensenyament de qualitat al servei de totes les classes socials i compromesa amb el país: amb la introducció dels corrents pedagògics més avançats **(Àngels)**

Durant aquell període diversos manresans ocuparen llocs de responsabilitat en la governació del país: Joan Selves i Carner, Lluís Prunés i Sató, Francesc

Farreras i Duran, Francesc Senyal i Ferrer, Jaume Serra Húnter, Tomàs Ramon Amat i Ignasi Armengou i Torra.

L'Ajuntament de Manresa es va posar de seguida mans a l'obra i en el poc temps que els republicans van governar la ciutat (uns 45 mesos) va impulsar i portar a terme una intensa activitat per tal de modernitzar i posar Manresa al dia. Joan Selves, Lluís Prunés i Francesc Marcet, foren els tres alcaldes republicans que comandaren la ciutat durant el període 1931-1936.

Entre les seves obres, cal destacar:

- L'aprovació del Pla de l'Eixample, que havia de servir de guia per a la planificació de l'urbanisme de la ciutat **(Marc)**
- Un ambiciós programa d'obres públiques i reformes urbanístiques, entre les quals, la construcció de la piscina municipal i l'inici de la cobertura del torrent de Sant Ignasi **(Àngels)**
- La construcció del parc dels bombers **(Ivan)**
- La creació i habilitació d'escoles **(Àngels)**
- La construcció del Grup Escolar Renaixença, que va inaugurar el president Lluís Companys **(Xevi)**

5. (Durant aquest fragment la Txell desplega el plòter amb la imatge del president Lluís Companys al Grup Escolar Renaixença de Manresa)

- Les colònies escolars **(Àngels)**
- La millora dels serveis públics en general **(Pere)**
- La política d'assistència social, suprimint la mendicitat, habilitant locals d'assistència pública i creant llars d'infants per a famílies treballadores **(Àngels)**
- La rehabilitació i modernització del dispensari municipal **(Marc)**

Per a Catalunya i l'estat espanyol, la República va ser una etapa fecunda de projectes i iniciatives culturals i socials i amb una clara voluntat de modernitzar el país i de situar-lo en el concert de les nacions europees.

Tanmateix, va ser també una etapa plena de convulsions polítiques i socials.

El juliol del 1936 un cop d'estat militar contra el govern legítim de la República donà lloc a una tràgica Guerra Civil que durà fins l'abril del 1939 i que acabà amb la victòria del general Franco. Més de 750 persones relacionades amb Manresa moriren a causa d'aquesta guerra.

La victòria franquista, gràcies en bona part al suport de l'Alemanya nazi i de la Itàlia feixista, significà la implantació d'una sagnant dictadura, una repressió implacable i el final de la República, de les institucions pròpies de Catalunya i de les llibertats i els drets polítics i socials.

Comportà una ferotge persecució contra la llengua catalana. Representà el final d'aquella etapa repleta de projectes i actuacions dels governs manresans que havien apostat decididament per la cultura, l'ensenyament, la cohesió social i la modernització de la ciutat.

90 anys més tard, els ideals i valors de llibertat i justícia social que defensava la República continuen plenament vigents. I és que no tots s'han assolit encara. Al contrari, en alguns casos es troben en perill de regressió. **(Àngels)**, És de justícia defensar-los, **(Marc)** eixamplar-los, **(Ivan)** assolir-los, **(Xevi)** recordar-los, **(Txell)** divulgar-los **(Pere)** i homenatjar a totes aquelles persones, la majoria anònimes, **(Laia)** que els van impulsar i els van defensar a ultrança, fins i tot en les situacions més difícils i adverses.

(Per acabar sona la cançó "[Jo vinc d'un silenci](#)" de Raimon, mentre la Laia torna a onejar la bandera catalana, els balcons de l'Ajuntament es van tancant un a un, menys el del mig. La Laia va fent mutis per la porta central de l'Ajuntament, puja a dalt i poc després apareix al balcó on torna a onejar la bandera catalana).